

อุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี (Non-Tariff Barriers: NTB)

ต่อสินค้าเกษตร

1. NTB คืออะไร

อุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี (Non-Tariff Barriers: NTB) คือ มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษีนำเข้ารูปแบบต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีข้อกำหนดอย่างเป็นทางการว่า มาตรการใดเป็น NTB อย่างชัดเจน แต่จากการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ผ่านมา สามารถจำแนกมาตรการ NTB ได้ 8 กลุ่มคือ

1.1 มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD)

ประเทศผู้นำเข้าเก็บอากรตอบโต้การทุ่มตลาดเพิ่มเติมจากภาษีนำเข้าปกติ โดยอ้างว่ามีการทุ่มตลาดจากบริษัทผู้ส่งออกมายังประเทศผู้นำเข้า

1.2 มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Counter-Vailing Duty : CVD)

ประเทศผู้นำเข้าเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุนเพิ่มเติมจากภาษีนำเข้าปกติ โดยอ้างว่าสินค้านำเข้าได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลประเทศที่ผลิตสินค้านั้น ๆ

1.3 มาตรการปกป้องจากการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguard)

ประเทศผู้นำเข้าเก็บอากรปกป้องเพิ่มเติมจากภาษีนำเข้าปกติได้ โดยอ้างว่ามีการนำเข้าที่ผิดปกติ ทั้งในรูปของการนำเข้ามาของสินค้าในปริมาณที่มากกว่าปกติ หรือมีการนำเข้ามาในราคาที่ต่ำกว่าปกติ

1.4 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary : SPS)

การใช้มาตรฐานเรื่อง SPS ที่สูงมาก จนเป็นอุปสรรคต่อสินค้านำเข้าในเชิงพาณิชย์

1.5 มาตรการอุปสรรคเทคนิคทางการค้า (Technical Barrier to Trade : TBT)

กำหนดมาตรฐานทางการค้า อาทิ การกำหนดการติดฉลากและบรรจุภัณฑ์ ที่สูงมาก จนเป็นอุปสรรคต่อสินค้านำเข้าในเชิงพาณิชย์

1.6 มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ นำเรื่อง ปัญหาโลกร้อน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มาเป็นข้ออ้างในการกีดกันทางการค้า

1.7 มาตรการด้านแรงงาน ตัวอย่างเช่น สินค้านำเข้า ต้องไม่ได้ผลิตโดยเด็กหรือนักโทษ เป็นต้น

1.8 NTB รูปแบบอื่นๆ อาทิ การจัดซื้อโดยรัฐ การผูกขาดการนำเข้า การกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้า เป็นต้น

2. สินค้าเกษตรไทยที่ได้รับกระทบจาก NTB

สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่ม ดังนี้

2.1 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary : SPS)

ถึงแม้ว่ามาตรการ SPS นี้ องค์การการค้าโลก (WTO) จะอนุญาตให้ทำได้โดยให้อำนาจในการกำหนดมาตรฐาน SPS ตามมาตรฐานระหว่างประเทศ อาทิ Codex, IPPC, และ OIE แต่ในทางปฏิบัติ ประเทศผู้นำเข้าบางประเทศมักกำหนดมาตรฐานที่สูงกว่ามาตรฐานระหว่างประเทศเพื่อผลในการกีดกันทางการค้า

ผลของการใช้มาตรการ SPS ทำให้ผู้ส่งออกของไทยต้องมีการเพิ่มต้นทุนในการส่งออก ยิ่งไปกว่านั้น หากมาตรการ SPS นั้น เป็นการกำหนดมาตรฐานที่สูงเกินไปจนไม่สามารถทำได้ในเชิงพาณิชย์แล้ว ก็ถือว่าเป็นมาตรการ ประเทศต่างๆ สามารถที่เทียบเท่ากับการห้ามนำเข้า ตัวอย่างสำคัญกรณีนี้คือ การกำหนดมาตรฐานไก่ต้มสุกนำเข้าของออสเตรเลีย

การใช้มาตรการ SPS ของประเทศคู่ค้าต่อสินค้าเกษตรไทยที่สำคัญ

สินค้า	ประเทศที่ใช้	รายละเอียด
ไก่ต้มสุก	ออสเตรเลีย, นิวซีแลนด์	ต้องต้มที่อุณหภูมิ 75 องศา เวลา 165 นาที เพื่อป้องกันเชื้อ IBP (ภาคเอกชนไทยแย้งว่าไม่สามารถทำได้ในเชิงพาณิชย์)
เนื้อไก่แช่เย็นแช่แข็ง	ทุกประเทศ	ไทยยังไม่ปลอดเชื้อไขหวัดนก
เนื้อหมูและเนื้อวัวแช่เย็นแช่แข็ง	ทุกประเทศ	ไทยยังไม่ปลอดเชื้อปากและเท้าเปื่อย
ผักและผลไม้สด	ประเทศพัฒนาแล้ว	คุมเข้มเรื่องจุลินทรีย์และสารปนเปื้อน
ปลาทุหนากะป๋อง	ญี่ปุ่น	กฎแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้กรอบหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น ที่เข้มงวด ทำให้ไทยไม่สามารถใช้สิทธิประโยชน์ในการลดภาษี จากข้อตกลงอย่างเต็มที่

2.2 มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD)

ขณะนี้ สินค้าเกษตรไทยถูกประเทศคู่ค้าใช้มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดอยู่ 3 สินค้า จาก 3 ประเทศคือ

- 1) กุ้งแช่แข็ง จากสหรัฐอเมริกา
- 2) ข้าวโพดหวานกระป๋อง จากสหภาพยุโรป
- 3) สับปะรดกระป๋อง จากออสเตรเลีย

ผลของการใช้มาตรการ AD นี้ ทำให้สินค้าที่ถูกใช้ AD จะมีราคาสูงขึ้นในประเทศผู้นำเข้า จนส่งผลให้เกิดการลดลงของปริมาณการส่งออกไปยังประเทศนั้นๆ

2.3 NTB รูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ การจัดซื้อโดยรัฐ การผูกขาดการนำเข้า การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มเติม

มาตรการการจัดซื้อโดยรัฐ การผูกขาดการนำเข้า ส่วนใหญ่เป็นมาตรการที่ประเทศกำลังพัฒนาเป็นผู้ใช้และเป็นสินค้าหลักที่มีผลต่อความมั่นคงด้านอาหาร สินค้าเหล่านี้ได้แก่ ข้าว และน้ำตาล ประเทศที่ใช้ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน และไต้หวัน ซึ่งมาตรการที่ถือเป็นอุปสรรคทางการค้าได้แก่ การกำหนดสเปคสินค้า การกำหนดค่าธรรมเนียมพิเศษ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสินค้าส่งออกไทยคือ ทำให้ในบางครั้งไทยไม่สามารถส่งออกได้เนื่องจากสินค้าไม่ตรงสเปคที่กำหนด และทำให้ราคาสินค้าของไทยมีราคาที่สูงขึ้นในตลาดประเทศเหล่านี้

มาตรการการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มเติม เป็นมาตรการที่จีนใช้กับสินค้านำเข้า ซึ่งอาจจะขัดกับหลักการการปฏิบัติเยี่ยงชาติ (National Treatment: NT) ของ WTO กล่าวคือจีนได้ยกเว้นการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) กับสินค้าเกษตรที่ผลิตภายในประเทศ แต่ยังคงเก็บสินค้าเกษตรนำเข้าในอัตราร้อยละ 13

3. มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีที่ไทยใช้กับประเทศคู่ค้า (สินค้าเกษตร)

นโยบายการปกป้องการนำเข้าของสินค้าเกษตรของไทย ส่วนใหญ่ไทยจะใช้มาตรการด้านภาษีทั้งการใช้ระบบภาษีปกติและระบบโควตาภาษีเป็นมาตรการปกป้องหลัก

แต่จากการที่ไทยได้มีการเปิดเสรีทางการค้ากับคู่ค้าผ่านการเจรจาเขตการค้าเสรี และองค์การการค้าโลก ไทยได้มีการใช้มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี 2 มาตรการหลักคือ

1) การบริหารโควตา สำหรับสินค้ากลุ่มสินค้าโควตาภาษี¹ ไทยได้มีการใช้มาตรการบริหารโควตาบางอย่าง เพื่อควบคุมการนำเข้า อาทิ การกำหนดอุตสาหกรรมที่มีสิทธินำเข้า การให้นำเข้าเฉพาะฤดูกาลที่ขาดแคลน เป็นต้น

2) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary : SPS) ที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอผลการหารือเรื่องกรอบแนวทางปฏิบัติการตรวจสอบควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตรและอาหาร เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2546 ซึ่งมี รองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) เป็นประธาน โดยมีวัตถุประสงค์การหารือ ดังนี้

¹ 1. น้ำมันดิบ/พร้อมตี้ม 2. นมผงขาดมันเนย 3. มันฝรั่ง 4. หอมหัวใหญ่ 5. เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ 6. กระเทียม 7. ลำไยแห้ง 8. ชา 9. เมล็ดกาแฟ 10. กาแฟสำเร็จรูป 11. น้ำตาลทราย 12. เส้นไหมดิบ 13. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 14. ข้าว 15. เนื้อมะพร้าวแห้ง 16. มะพร้าวผล 17. น้ำมันมะพร้าว 18. เมล็ดถั่วเหลือง 19. น้ำมันถั่วเหลือง 20. กากถั่วเหลือง 21. น้ำมันปาล์ม 22. พริกไทย 23. ไบยาสูบ

(1) เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องคุณภาพสินค้าเกษตรและอาหาร (Food Safety) เกิดความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ ระบบงานด้านมาตรฐานและความปลอดภัยด้านสินค้าเกษตรและอาหาร ในช่วงระยะเฉพาะหน้า ประมาณ 1 ปี (Transition Period) เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่อุตสาหกรรมสินค้าเกษตรและอาหารของไทย

(2) สำหรับการดำเนินการในระยะต่อไปให้เป็นไปตามแนวทางการจัดตั้งสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ในลักษณะ Single agency ตามที่ได้เคยมีมติคณะรัฐมนตรีไปแล้ว

ผลการหารือ สรุปได้ดังนี้ ระบบงานด้านมาตรฐานและความปลอดภัยด้านอาหารและสินค้าเกษตร

(1) หลักการ

(1.1) เน้นความสำคัญในด้านความปลอดภัยของผู้บริโภคภายในประเทศและต่างประเทศที่เท่าเทียมกัน

(1.2) สินค้าเกษตรและอาหารของไทย ต้องเป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

(1.3) การกำหนดมาตรฐานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) จะต้องอยู่บนพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์เท่านั้น เพื่อปกป้องและคุ้มครองผู้บริโภคและการผลิตทางการเกษตร

(1.4) ประเทศไทยจะต้องมีระบบการควบคุมมาตรฐานและการกักกันพืชและสัตว์ที่เท่าเทียมกับต่างประเทศ (From Farm to Table) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในระบบการค้าระหว่างประเทศและผู้บริโภคในประเทศ

ระบบควบคุมการนำเข้าสินค้าเกษตร และอาหาร

1) การควบคุมการนำเข้ายา เกสซ์เคมีภัณฑ์ อาหารสำเร็จรูป วัตถุอันตรายในการผลิตอาหาร (ยกเว้นเนื้อสัตว์ ปลาทูน่า และกุ้ง) ให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

2) การกักกันพืชและสัตว์ที่มีชีวิต เนื้อสัตว์ ปลาทูน่า กุ้ง อาหารสัตว์ สารเคมี และวัตถุมีพิษทางการเกษตร ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักโดยบูรณาการและปรับปรุงด้านตรวจพืช ประมง และปศุสัตว์

4. แนวโน้มการใช้มาตรการ NTB

คาดว่าจะมีแนวโน้มในการใช้มาตรการ NTB เพิ่มขึ้น เนื่องจาก

4.1 ผลจากเปิดเสรีทางการค้า ผ่านกระบวนการเจรจาเขตการค้าเสรี (FTA) ก่อให้เกิดการที่ต้องผูกพันลด/เลิก ภาษีนำเข้า (Tariff) ทำให้ประเทศต่างๆ พยายามใช้ NTB มาใช้เป็นเครื่องมือปกป้องผู้ผลิตภายในประเทศแทนภาษีนำเข้า

4.2 ผลจากเศรษฐกิจโลกตกต่ำ อาจทำให้ประเทศต่างๆ ต้องใช้มาตรการปกป้องมากขึ้นกว่าปกติ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

23 กุมภาพันธ์ 2552

สินค้าเกษตรที่ญี่ปุ่นกำหนดให้มีการกักกันเพื่อตรวจสอบก่อนอนุญาตนำเข้า

1. ไก่และผลิตภัณฑ์
2. กุ้งเพาะเลี้ยง
3. ผักจีนฉ่าย (Chinese celery)
4. ผักคะน้า (Kale)
5. ผักซีฝรั่ง (Stinking)
6. ผักชีลาว (Dill)
7. ผักชี (Coriander)
8. ผักคะแยง (Ka-yaeng)
9. ยี่หระ (Perilla)
10. ใบแมงลัก (Hairy basil)
11. ใบสะระแหน่ (Peppermint)
12. ผักแพรว (Puk-preaw)
13. ใบบัวบก (Cantella)
14. ถั่วลันเตาดิบ (Peas)
15. ปุ่ (Collard)
16. ส้มป่อย/ชะอม (Acacia)
17. ใบมะกรูด (Leechime leaf)
18. มะม่วง
19. ใบเตยสด (Pandanus Palm Leaves)
20. พริกไทยอ่อน (Young Black Pepper)
21. ปลาปักเป้า (blow fish)
22. ถั่วและผลิตภัณฑ์
23. เครื่องเทศ
24. มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ (ยกเว้น แป้งมัน)

สินค้า	ประเทศที่ใช้ NTB	ประเภทของ NTB
ข้าว	มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน ไต้หวัน	ผูกขาดนำเข้า โดยหน่วยงานของรัฐ
ปลาทูนากะป่อง	ญี่ปุ่น	กฎแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้กรอบหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น ที่เข้มงวด ทำให้ไทยไม่สามารถใช้สิทธิประโยชน์ในการลดภาษี จากข้อตกลงอย่างเต็มที่
ผักและผลไม้สด สินค้าปศุสัตว์ สินค้าประมง	สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สหภาพยุโรป นิวซีแลนด์ มาเลเซีย ฯลฯ	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช
ดอกไม้สด	สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฯลฯ	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ต้องปราศจากเพลี้ยไฟ
น้ำตาล	อินโดนีเซีย ไต้หวัน	ผูกขาดนำเข้า โดยหน่วยงานของรัฐ
กุ้งแช่แข็ง	สหรัฐอเมริกา	มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD)
ข้าวโพดหวาน กะป่อง	สหภาพยุโรป	มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD)
สับปะรดกะป่อง	ออสเตรเลีย	มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD)